

Hr Rein Lang
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie: 21.06.2010 a nr 10.1-22/8218

Meie: 30.08.2010

Ettepanek mittetulundusühingute seaduse muutmiseks

Austatud justiitsminister,

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) tänab Justiitsministeeriumi oma 21.06.2010 saadetud vastuskirjas toodud selgituste ja avaldatud valmisoleku eest seaduse täiendamise ettepanekute vastuvõtmiseks.

ENLi liikmeteks on 49 noorteühingut, mille tegutsemise juriidiline vorm on mittetulundusühing. Paljudel noorteühingutel on füüsilistest isikutest liikmeid, kes on nooremad kui 18 eluaastat. ENL viis hetkeolukorra analüüsimiseks, probleemide kaardistamiseks ning noorteühingute seisukohtade väljaselgitamiseks läbi küsitluse. Enamik küsitlusele vastanud noorteühingutest olid seisukohal, et käesolev õiguslik regulatsioon, mille kohaselt on piiratud teovõimega (alla 18aastase) füüsilise isiku mittetulundusühingu liikmeks astumiseks ning ka teiste tehingute tegemiseks (näiteks üldkoosolekul hääletamiseks) vajalik tema seadusliku esindaja nõusolek, vajab muutmist.

ÜRO Lapse õiguste konventsiooniga on alla 18aastastele isikutele tagatud ühinemisvabadus. Samuti tagab igapäevase õiguse koonduda mittetulundusühingutesse- ja liitudesse põhiseadus. Konventsiooni artikli 15 lõikes 2 sisaldub reservatsioon, mille kohaselt võivad osalisriigid teha ainult selliseid seaduses ettenähtud kitsendusi, mis on vajalikud demokraatlikus ühiskonnas riikliku julgeoleku või rahva turvalisuse, avaliku korra ja rahva tervise või kõlbluse kaitseks või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. ENL on seisukohal, et seadusandluses sisalduva regulatsiooni, mille kohaselt ei ole alla 18aastastel isikutel võimalik astuda iseseisvalt ilma vanema nõusolekuta mittetulundusühingute liikmeks, näol ei ole tegemist ühegi eelnevalt nimetatud riski maandamisega.

Märkimisväärne on kirikute ja koguduste seaduses sisalduv erand, mille kohaselt võib iga isik, kes on vähemalt 15aastane, iseseisvalt astuda koguduse liikmeks või lahkuda kogudusest, vajamata sealjuures seadusliku esindaja nõusolekut. Seadusandja on selgelt väljendanud nimetatud seaduse vastuvõtmisega seisukohta, mille kohaselt on 15aastased isikud piisava arengutasemega, et otsustada iseseisvalt oma konfessionaalse kuuluvuse üle. ENL leiab, et kiriku või koguduse liikmeks astumise näol on tegemist oluliselt kaalukama otsusega, kui seda on näiteks noorteühinguga liitumine.

Noorteühingusse kuulumisega ei kaasne üldjuhul riske riiklikule julgeolekule, avalikule korrale ega ka noore enda tervisele ja heaolule. Seadusandja on muuhulgas kehtestanud ka noorsootöö seaduses piirangu noorteühingu töötajatele, mis keelab noorteühingutes töötamise isikutel, kes omavad kehtivat karistust teatud alaealistega seonduvate kuritegude toimepanemise eest. Põhiseaduse paragrahv 48 kohaselt on keelatud selliste ühingute ja liitude tegevus, kelle eesmärgid või tegevus on suunatud Eesti põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele või on muul viisil vastuolus kriminaalvastutust sätestava

seadusega. Seega on seadusandja ENLi hinnangul taganud piisaval määral alla 18aastaste isikute ohutuse mittetulundusühingute liikmeks astumisel.

Kuigi alla 18aastastel isikutel on ka kehtiva õiguskorra kohaselt õigus mittetulundusühingute liikmeks astuda, on siiski oluline, et alates teatud vanusest oleksid noored taolistes otsustes iseseisvad ning vanematest sõltumatud. Tsiviilseadustiku üldosa seaduses on vähemalt 15aastastele isikutele antud võimalus taotleda kohtult oma piiratud teovõime laiendamist. Seadusandja on leidnud, et 15aastaste noorte arengutase on piisav selleks, et vajadusel saaks kohus nende teovõimet laiendada. ENL ei pea mõistlikuks sellise tehingu puhul, nagu seda on vähemalt 15aastase isiku mittetulundusühingu liikmeks astumine, taolise aja- ning ressursimahuka protsessi läbimist. Kohtusse pöördumine taolise tehingu puhul ei ole enamikel juhtudel mõistlik. Samuti ei ole seadusliku esindaja nõusoleku olemasolu võimalik kontrollida, kuna nõusolek ei pea olema esitatud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

ENL on seisukohal, et noorteühingute ja teiste mittetulundusühingute kirikute ja kogudustega võrdse kohtlemise ning alla 18aastaste noorte ühinemisvabaduse tagamiseks tuleb muuta mittetulundusühingute seadust selliselt, et vähemalt 15aastasel isikul tekiks õigus astuda mittetulundusühingu liikmeks iseseisvalt, selleks seadusliku esindaja nõusolekut vajamata ning ühes sellega ka õigus teha mittetulundusühingu liikmena iseseisvalt teisi toiminguid, mis on tsiviilseadustiku üldosa seaduse alusel käsitletavad tehingutena (näiteks üldkoosolekul hääletamine).

ENL juhib Justiitsministeeriumi tähelepanu ka mittetulundusühingute seaduses sisalduva liikmelisust puudutava regulatsiooni teistele puudustele – seadus ei sätesta selgelt ning üheselt mõistetavat liikme definitsiooni, mistõttu on ühingute praktika selles osas erinev. Ühingud tõlgendavad seadust erinevalt ning erinevad ühingud peavad isikuid oma liikmeteks erinevatel alustel. ENL on seisukohal, et mittetulundusühingute seaduses peaks sisalduma üheselt mõistetav MTÜ liikme definitsioon ning kohustus esitada MTÜ liikmeks astumiseks kirjalik avaldus.

ENL loodab, et Justiitsministeerium arvestab ENLi ettepanekuid ning algatab mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse eelnõu koostamise. ENL avaldab valmisolekut ka täiendavate selgituste andmiseks ja aruteludes osalemiseks.

Lugupidamisega,

(allkirjastatud digitaalselt)

Ott Heidmets
juhatuse esimees